

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/576**od 15. prosinca 2017.****o tehničkim standardima za sigurnosna obilježja koja se stavljaju na duhanske proizvode***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 8435)***(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Direktivu 2014/40/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duhanskih i srodnih proizvoda i o stavljanju izvan snage Direktive 2001/37/EZ ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 16. stavak 2.,

budući da:

- (1) Direktivom 2014/40/EU predviđeno je da sva jedinična pakiranja duhanskih proizvoda koja se stavljaju na tržište nose sigurnosno obilježje zaštićeno od neovlaštenog rukovanja, sastavljeno od vidljivih i nevidljivih elemenata kako bi se omogućila provjera vjerodostojnosti duhanskih proizvoda. Potrebno je utvrditi tehničke standarde za sustav sigurnosnih obilježja.
- (2) Zajedno sa sustavom sljedivosti duhanskih proizvoda predviđenim člankom 15. Direktive 2014/40/EU i utvrđenim Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2018/574 ⁽²⁾ sigurnosna obilježja trebala bi omogućiti praćenje i učinkovitiju provedbu usklađenosti duhanskih proizvoda s Direktivom 2014/40/EU.
- (3) Nužno je utvrditi zajednička pravila o standardima sigurnosnih obilježja u Uniji jer bi različiti i nedovoljno precizni zahtjevi na nacionalnoj razini mogli ugroziti napore koji se ulažu za poboljšanje usklađenosti duhanskih proizvoda s propisima Unije kojima se uređuju duhanski proizvodi. Usklađeniji okvir za sigurnosna obilježja diljem država članica trebao bi omogućiti i bolje funkcioniranje unutarnjeg tržišta zakonitih duhanskih proizvoda.
- (4) Tehničkim standardima za sigurnosna obilježja trebalo bi uzeti u obzir visoku razinu inovacija koje postoje u tom području, a istodobno nadležnim tijelima država članica omogućiti učinkovitu provjeru vjerodostojnosti duhanskih proizvoda. Svaka država članica trebala bi moći utvrditi kombinaciju ili kombinacije elemenata za provjeru vjerodostojnosti koji se moraju upotrijebiti pri izradi sigurnosnih obilježja koja se stavljaju na duhanske proizvode proizvedene na njezinu državnom području ili uvezene na njega. Kombinacija odnosno kombinacije koje se upotrebljavaju trebale bi sadržavati vidljive i nevidljive elemente. U skladu s međunarodnim standardima nevidljivi elementi, koji nisu izravno prepoznatljivi ljudskim osjetilima, mogu se dodatno definirati ovisno o složenosti opreme potrebne za provjeru njihove vjerodostojnosti. Kako bi se postigla najviša moguća pouzdanost obilježja, primjereno je zahtijevati uporabu najmanje jednog nevidljivog elementa čija se vjerodostojnost provjerava instrumentima izrađenima posebno za tu namjenu ili profesionalnom laboratorijskom opremom. Uključivanje raznih vrsta elemenata za provjeru vjerodostojnosti u sigurnosno obilježje trebalo bi omogućiti potrebnu ravnotežu između fleksibilnosti i visoke razine sigurnosti. To bi trebalo omogućiti i državama članicama da uzmu u obzir nova inovativna rješenja s pomoću kojih bi se mogla dodatno poboljšati učinkovitost sigurnosnih obilježja.
- (5) Kombinaciju različitih elemenata za provjeru vjerodostojnosti trebalo bi zahtijevati kao važan korak za jamčenje dobre zaštite cjelovitosti konačnog sigurnosnog obilježja koje se stavlja na duhanske proizvode.
- (6) Važnost osiguravanja pouzdanosti sustava za izradu sigurnosnih obilježja prepoznata je i međunarodno priznatim standardima ⁽³⁾. U tu svrhu potrebno je uspostaviti dodatne zaštitne mjere kako bi se sigurnosna obilježja i njihovi različiti elementi za provjeru vjerodostojnosti u najvećoj mogućoj mjeri zaštitili od unutarnjih i vanjskih prijetnji. Stoga je potrebno da barem jedan element za provjeru vjerodostojnosti sigurnosnog obilježja pruža pružatelj usluga koji je neovisna treća strana kako bi se smanjila mogućnost napada od strane osoba ili tijela koji

⁽¹⁾ SL L 127, 29.4.2014., str. 1.

⁽²⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/574 od 15. prosinca 2017. o tehničkim standardima za uspostavu i rad sustava sljedivosti duhanskih proizvoda (vidjeti str. 7. ovog Službenog lista).

⁽³⁾ ISO 12931:2012 (Kriteriji uspješnosti za rješenja provjere vjerodostojnosti koja se upotrebljavaju za borbu protiv krivotvorenja materijalne imovine).

su izravno ili neizravno povezani s proizvođačem ili izdavateljem elemenata za provjeru vjerodostojnosti koji se upotrebljavaju pri izradi sigurnosnih obilježja. Osim toga, kako bi se zajamčilo neprestano poštovanje zahtjeva neovisnosti, koji je ključan za postizanje i održavanje cjelovitosti sigurnosnih obilježja diljem Unije, postupci za praćenje usklađenosti s kriterijima neovisnosti utvrđenima u ovoj Odluci trebali bi podlijegati Komisijinu periodičnom preispitivanju. Komisija bi trebala objavljivati zaključke tog preispitivanja i uključiti ih u izvješće o primjeni Direktive 2014/40/EU predviđeno u članku 28. te direktive.

- (7) Nekoliko država članica zahtijeva porezne biljege ili nacionalne identifikacijske oznake za fiskalne svrhe. Te bi države članice trebale moći dopustiti da se njihovi biljezi ili oznake upotrebljavaju kao sigurnosna obilježja uz uvjet da su ispunjeni zahtjevi iz članka 16. Direktive 2014/40/EU i ove Odluke. Kako bi se smanjilo nepotrebno gospodarsko opterećenje, državama članicama čiji porezni biljezi ili nacionalne oznake ne ispunjavaju jedan ili više zahtjeva iz članka 16. Direktive 2014/40/EU i ove Odluke trebalo bi dopustiti da porezne biljege ili nacionalne identifikacijske oznake upotrebljavaju kao jedan od sastavnih dijelova sigurnosnog obilježja. U tim slučajevima države članice trebale bi osigurati da proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda budu obaviješteni o dodatnim elementima za provjeru vjerodostojnosti potrebnima za izradu sigurnosnog obilježja koje je u skladu s zakonodavnim zahtjevima.
- (8) Kako bi se osigurala cjelovitost sigurnosnih obilježja i njihova zaštita od vanjskih napada, potrebno ih je staviti na proizvode pričvršćivanjem, tiskanjem ili kombinacijom pričvršćivanja i tiskanja na način kojim se sprečava njihova zamjena, ponovna uporaba ili bilo kakva izmjena. Osim toga, sigurnosna obilježja trebala bi omogućiti identifikaciju i provjeru vjerodostojnosti jediničnog pakiranja duhanskih proizvoda za cijelo razdoblje tijekom kojeg se duhanski proizvod nalazi na tržištu.
- (9) Kako bi se omogućila provjera vjerodostojnosti duhanskih proizvoda i time ojačala borba protiv nezakonite trgovine duhanskim proizvodima u Uniji, državama članicama i Komisiji trebalo bi na njihov zahtjev dostaviti uzorke proizvoda koji mogu poslužiti kao referenca za laboratorijsku analizu. Osim toga, kako bi se nadležnim tijelima jedne države članice omogućila provjera vjerodostojnosti duhanskih proizvoda namijenjenih nacionalnom tržištu druge države članice, države članice trebale bi pomoći jedna drugoj prosljeđivanjem primljenih referentnih proizvoda te dijeljenjem raspoloživog znanja i stručnosti u najvećoj mogućoj mjeri.
- (10) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem odbora iz članka 25. Direktive 2014/40/EU,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Predmet

Ovom Odlukom utvrđuju se tehnički standardi za sigurnosna obilježja koja se stavljaju na jedinična pakiranja duhanskih proizvoda koja se stavljaju na tržište Unije.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Odluke uz definicije utvrđene u članku 2. Direktive 2014/40/EU primjenjuju se i sljedeće definicije:

- (a) „element za provjeru vjerodostojnosti” znači element sigurnosnog obilježja;
- (b) „neskriven” znači da je izravno prepoznatljiv jednim ljudskim osjetilom ili više njih bez pomoći vanjskih uređaja. Smatra se da kategorija „neskrivenih” rješenja za provjeru vjerodostojnosti iz norme ISO 12931:2012 odgovara ovoj definiciji;
- (c) „poluskriven” znači da nije izravno prepoznatljiv ljudskim osjetilima, već da je prepoznatljiv tim osjetilima uz pomoć vanjskih uređaja, kao što je UV svjetiljka ili posebna olovka ili flomaster, za čiju uporabu nije potrebno stručno znanje ili posebno osposobljavanje. Smatra se da kategorija „skrivenih” rješenja za provjeru vjerodostojnosti standardnim instrumentima iz norme ISO 12931:2012 odgovara ovoj definiciji;
- (d) „skriven” znači da nije izravno prepoznatljiv ljudskim osjetilima, već da je prepoznatljiv samo uporabom instrumenata koji su izrađeni posebno za tu namjenu ili profesionalne laboratorijske opreme. Smatra se da kategorija „skrivenih” rješenja za provjeru vjerodostojnosti instrumentima izrađenima posebno za tu namjenu ili forenzičnom analizom iz norme ISO 12931:2012 odgovara ovoj definiciji.

Članak 3.

Sigurnosno obilježje

1. Države članice zahtijevaju da se sigurnosna obilježja sastoje od najmanje pet vrsta elemenata za provjeru vjerodostojnosti od kojih je barem:

- (a) jedan neskriven;
- (b) jedan poluskriven;
- (c) jedan skriven.

2. Države članice zahtijevaju da barem jedan element za provjeru vjerodostojnosti iz stavka 1. pruža pružatelj usluga koji je neovisna treća strana i koji ispunjava zahtjeve iz članka 8.

3. Svaka država članica obavješćuje proizvođače i uvoznike duhanskih proizvoda o kombinaciji/kombinacijama elemenata za provjeru vjerodostojnosti koju/koje moraju sadržavati sigurnosna obilježja koja se stavljaju na jedinična pakiranja duhanskih proizvoda koja se stavljaju na njezino tržište.

Elementi za provjeru vjerodostojnosti iz prvog podstavka mogu uključivati bilo koji od neskrivenih, poluskrivenih i skrivenih vrsta elemenata za provjeru vjerodostojnosti navedenih u Prilogu.

4. Obavijest iz stavka 3. mora se dostaviti najkasnije do 20. rujna 2018. Države članice obavješćuju proizvođače i uvoznike duhanskih proizvoda o svim naknadnim izmjenama kombinacije odnosno kombinacija elemenata za provjeru vjerodostojnosti najmanje šest mjeseci prije predviđenog datuma stupanja tih izmjena na snagu.

Članak 4.

Uporaba poreznih biljega kao sigurnosnog obilježja

1. Države članice koje za izradu sigurnosnih obilježja dopuštaju uporabu poreznih biljega ili nacionalnih identifikacijskih oznaka namijenjenih za fiskalne svrhe dužne su osigurati da konačna sigurnosna obilježja ispunjavaju zahtjeve iz članka 3. ove Odluke i članka 16. Direktive 2014/40/EU.

2. Ako porezni biljeg ili nacionalna identifikacijska oznaka namijenjena za fiskalne svrhe koji su predviđeni za uporabu kao sigurnosno obilježje ne ispunjavaju neki od zahtjeva iz stavka 1., smiju se upotrebljavati samo kao jedan od sastavnih dijelova sigurnosnog obilježja. U tim slučajevima države članice dužne su osigurati da proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda budu obaviješteni o dodatnim vrstama elemenata za provjeru vjerodostojnosti potrebnima za izradu sigurnosnog obilježja koje je u skladu sa zahtjevima.

3. Informacije iz stavka 2. moraju se staviti na raspolaganje proizvođačima i uvoznicima duhanskih proizvoda najkasnije do 20. rujna 2018. Proizvođači i uvoznici duhanskih proizvoda moraju biti obaviješteni o svim naknadnim informacijama o izmjenama poreznog biljega ili nacionalne identifikacijske oznake namijenjene za fiskalne svrhe koji su predviđeni za uporabu kao sigurnosno obilježje najmanje šest mjeseci prije predviđenog datuma stupanja tih izmjena na snagu ako su im te informacije potrebne za izradu sigurnosnog obilježja koje je u skladu sa zahtjevima.

Članak 5.

Stavljanje sigurnosnih obilježja na jedinična pakiranja

1. Države članice zahtijevaju da se sigurnosna obilježja stavljaju na jedinična pakiranja duhanskih proizvoda na jedan od sljedećih načina:

- (a) pričvršćivanje;
- (b) tiskanje;
- (c) kombinacija tiskanja i pričvršćivanja.

2. Sigurnosna obilježja stavljaju se na jedinična pakiranja duhanskih proizvoda na način kojim se:
 - (a) omogućuje identifikacija i provjera vjerodostojnosti jediničnog pakiranja duhanskih proizvoda za cijelo razdoblje tijekom kojeg se duhanski proizvod nalazi na tržištu; i
 - (b) sprečava njihova zamjena, ponovna uporaba ili bilo kakva izmjena.

Članak 6.

Cjelovitost sigurnosnih obilježja

1. Države članice mogu odlučiti u bilo kojem trenutku provoditi ili povući programe rotacije sigurnosnih obilježja.
2. Ako država članica ima razloga vjerovati da je cjelovitost bilo kojeg elementa za provjeru vjerodostojnosti koji se trenutačno upotrebljava na njezinom tržištu ugrožena, dužna je zatražiti njegovu zamjenu ili izmjenu. Ako država članica otkrije da je cjelovitost sigurnosnog obilježja ugrožena, dužna je o tome obavijestiti proizvođače i uvoznike te pružatelje sigurnosnog obilježja u roku od pet radnih dana.
3. Država članica može utvrditi službene smjernice ili zahtjeve o sigurnosti proizvodnih i distribucijskih postupaka, kao što su oni koji se odnose na uporabu sigurne opreme i dugih sastavnica, reviziju, alate za praćenje proizvodnih količina i sigurnu isporuku, u cilju sprečavanja, suzbijanja, otkrivanja i smanjenja nezakonite proizvodnje, distribucije i krađe sigurnosnih obilježja i elemenata za provjeru vjerodostojnosti od kojih se ta obilježja sastoje.

Članak 7.

Provjera vjerodostojnosti duhanskih proizvoda

1. Države članice dužne su osigurati da raspolažu sredstvima potrebnima za analizu svake kombinacije elemenata za provjeru vjerodostojnosti koje su odobrile za uporabu pri izradi sigurnosnih obilježja u skladu s člancima 3. i 4. ove Odluke za potrebe utvrđivanja je li jedinično pakiranje duhanskog proizvoda vjerodostojno. Analizu bi trebalo provesti u skladu s međunarodno priznatim kriterijima uspješnosti i metodologijom ocjenjivanja, kao što su oni utvrđeni normom ISO 12931:2012.
2. Države članice od proizvođača i uvoznika duhanskih proizvoda koji se nalaze na njihovom državnom području zahtijevaju da na temelju pismenog zahtjeva dostave uzorke duhanskih proizvoda koji se trenutačno nalaze na tržištu. Uzorci se dostavljaju u obliku jediničnih pakiranja na koja su stavljena sigurnosna obilježja. Države članice dužne su Komisiji na njezin zahtjev dostaviti uzorke primljenih duhanskih proizvoda.
3. Države članice dužne su jedne drugima na zahtjev pružiti pomoć pri provjeri vjerodostojnosti duhanskog proizvoda namijenjenog za nacionalno tržište druge države članice, uključujući prosljeđivanje uzoraka primljenih u skladu sa stavkom 2.

Članak 8.

Neovisnost pružatelja elemenata za provjeru vjerodostojnosti

1. Za potrebe članka 3. stavka 2. pružatelj elemenata za provjeru vjerodostojnosti, uključujući, ako je to primjenjivo, njegove podugovaratelje, smatra se neovisnim ako su ispunjeni sljedeći kriteriji:
 - (a) neovisnost od duhanske industrije u pogledu pravnog oblika, ustroja i donošenja odluka. Posebno se ocjenjuje je li poduzetnik ili skupina poduzetnika pod izravnom ili neizravnom kontrolom duhanske industrije, uključujući manjinski dionički udio;

- (b) neovisnost od duhanske industrije u financijskom smislu, koja će se pretpostaviti ako prije preuzimanja funkcija poduzetnik ili skupina poduzetnika ostvaruje manje od 10 % svojeg godišnjeg prometa na svjetskoj razini, bez PDV-a i svih ostalih neizravnih poreza, od robe i usluga isporučenih duhanskom sektoru tijekom zadnje dvije kalendarske godine, što se može utvrditi na temelju najnovijih odobrenih financijskih izvještaja. Za svaku sljedeću kalendarsku godinu godišnji promet na svjetskoj razini, bez PDV-a i svih ostalih neizravnih poreza, od robe i usluga isporučenih duhanskom sektoru ne smije premašivati 20 %;
- (c) nepostojanje sukoba interesa s duhanskom industrijom osoba odgovornih za upravljanje poduzetnikom ili skupinom poduzetnika, uključujući članove upravnog odbora ili upravnog tijela bilo kojeg drugog oblika. Oni konkretno:
- i. u zadnjih pet godina nisu sudjelovali u strukturama društava duhanske industrije;
 - ii. djeluju neovisno od svih materijalnih ili nematerijalnih interesa povezanih s duhanskom industrijom, uključujući posjedovanje zaliha, sudjelovanje u privatnim mirovinskim programima ili interes njihovih partnera, bračnih drugova ili izravnih srodnika u uzlaznoj ili silaznoj liniji.
2. Ako pružatelj elemenata za provjeru vjerodostojnosti sklopi ugovor s podugovarateljem, i dalje je odgovoran osigurati da ti podugovaratelji ispunjavaju kriterije neovisnosti iz stavka 1.
3. Države članice i Komisija mogu zatražiti od pružatelja elemenata za provjeru vjerodostojnosti, ako je to primjenjivo, od njihovih podugovaratelja da im dostave dokumente potrebne za ocjenjivanje usklađenosti s kriterijima iz stavka 1. Ti dokumenti mogu uključivati i godišnje izvještaje o usklađenosti s kriterijima neovisnosti iz stavka 1. Države članice i Komisija mogu zatražiti da godišnje izvještaje sadržavaju cjeloviti popis usluga pruženih duhanskoj industriji tijekom zadnje kalendarske godine te pojedinačne izvještaje o financijskoj neovisnosti od duhanske industrije svih članova uprave neovisnog pružatelja.
4. Relevantne države članice i Komisiju obavješćuje se o svakoj promjeni okolnosti povezanih s kriterijima utvrđenima u stavku 1. koja bi mogla utjecati na neovisnost pružatelja elemenata za provjeru vjerodostojnosti (uključujući, gdje je to primjenjivo, njegove podugovaratelje) i koja je prisutna dvije uzastopne kalendarske godine.
5. Ako se na temelju informacija dobivenih u skladu sa stavkom 3. ili obavijesti iz stavka 4. utvrdi da pružatelj elemenata za provjeru vjerodostojnosti (uključujući, ako je to primjenjivo, njegove podugovaratelje) više ne ispunjava zahtjeve iz stavka 1., u razumnom roku te najkasnije do kraja kalendarske godine koja slijedi nakon kalendarske godine u kojoj su informacije ili obavijest primljeni države članice poduzimaju sve potrebne mjere kao bi osigurale ispunjavanje kriterija iz stavka 1.
6. Pružatelji elemenata za provjeru vjerodostojnosti bez odgode obavješćuju relevantne države članice i Komisiju o svim pojavama prijetnji ili drugih pokušaja neprimjerenog utjecanja koje mogu stvarno ili potencijalno ugroziti njihovu neovisnost.
7. Javna tijela ili poduzetnici kojima se upravlja na temelju javnog prava te njihovi podugovaratelji smatraju se neovisnima od duhanske industrije.
8. Postupci kojima se nadzire ispunjavanje kriterija neovisnosti iz stavka 1. podliježu periodičnom preispitivanju Komisije radi ocjenjivanja jesu li ti postupci u skladu sa zahtjevima iz ove Odluke. Zaključci preispitivanja objavljuju se i dio su izvješća o primjeni Direktive 2014/40/EU predviđenog člankom 28. te direktive.

Članak 9.

Prijelazna odredba

1. Cigarete i duhan za samostalno motanje proizvedeni u Uniji ili uvezeni u Uniju prije 20. svibnja 2019. koji ne nose sigurnosno obilježje u skladu s ovom Odlukom mogu ostati u slobodnom prometu do 20. svibnja 2020.
2. Duhanski proizvodi koji nisu cigarete i duhan za samostalno motanje proizvedeni u Uniji ili uvezeni u Uniju prije 20. svibnja 2024. i koji ne nose sigurnosno obilježje u skladu s ovom Odlukom mogu ostati u slobodnom prometu do 20. svibnja 2026.

Članak 10.

Adresati

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 15. prosinca 2017.

Za Komisiju
Vytenis ANDRIUKAITIS
Član Komisije

PRILOG

VRSTE ELEMENATA ZA PROVJERU VJERODOSTOJNOSTI

Neskriveni	Poluskriveni	Skriveni
<p>Guilloche</p> <p>Ukrasni uzorak od dvije isprepletene trake ili više njih tiskanih u više ne-standardnih boja.</p>	<p>Laserske slike</p> <p>Slika je vidljiva ljudskom oku samo pod svjetlom posebne valne duljine, primjerice s pomoću laserskog pokazivača.</p>	<p>DNK marker</p> <p>Marker koji se upotrebljava u forenzici za utvrđivanje nukleotidnih sekvenci na temelju kombinatoričko-matematičkih načela.</p>
<p>Tisak s duginim efektom (iris)</p> <p>Kombinacija dviju ili više boja te blago pretapanje boja koje dovodi do oblikovanja preklapajućih nijansi (poput duginih boja).</p>	<p>Polarizirana slika</p> <p>Slika je vidljiva ljudskom oku samo ako se na nju stavi poseban polarizirani filter.</p>	<p>Molekularni marker</p> <p>Kemijski marker, koji je često formuliran u temeljnim materijalima predmeta na koji je pričvršćen, omogućuje utvrđivanje razrijeđenosti i omjera mješavina u materijalima. Jedinstveno kodiran i ugrađen u tragovima.</p>
<p>Latentna slika</p> <p>Uzorak s linijama tiskan dubokim tiskom (intaglio) na kojem se prikazuje druga slika kad se predmet na kojem je otisnut nagne. Može se kombinirati s tintom koja mijenja boju.</p>	<p>Papir neosjetljiv na UV zrake</p> <p>Poseban papir koji ne reagira na ultraljubičaste zrake. Pogodan za ispis ultraljubičastim (UV) tintama koje se prikazuju samo pod posebnim UV svjetilkama.</p>	<p>Sigurnosna vlakna (skrivena)</p> <p>Nevidljiva fluorescentna vlakanca nasumično raspoređena na odgovarajućem papiru. Nije ih moguće skenirati ni fotokopirati, a vidljiva su samo pod posebnim UV svjetilkama.</p>
<p>Tinta koja mijenja boju</p> <p>Prikazuju se razne boje ovisno o kutu gledanja.</p>	<p>Sigurnosna vlakna (poluskrivena)</p> <p>Vidljiva fluorescentna vlakanca potpuno ili djelomično ugrađena u nasumični uzorak koji nije moguće reproducirati. Mogu biti raznih boja i oblika. Pod UV svjetlom mijenjaju boju.</p>	<p>Magnetni elementi</p> <p>Uzorak od magnetnih elemenata koji generiraju signal ili niz signala koje na daljinu mogu prepoznati posebni identifikacijski uređaji.</p>
<p>Taktilni uzorci</p> <p>Duboki tisak (intaglio) kojim se proizvodi izdignut dubok reljef čija se vjerodostojnost provjerava kosim svjetlom. Može se kombinirati s latentnom slikom.</p>	<p>Mikrotisak</p> <p>Tisak iznimno malim slovima koja su vidljiva golim okom samo ako se povećaju.</p>	<p>Anti-Stokes tinta</p> <p>Nevidljiva tinta koja se može provjeriti s pomoću videospektralnog uređaja za uspoređivanje (VCS instrumenti).</p>
<p>Hologram</p> <p>Prikaz potpunog trodimenzionalnog fotografskog snimka svjetlosnog polja s kutom gledanja.</p>	<p>Termokromatska tinta</p> <p>Tinta reaktivna na toplinu, tj. koja reagira na promjene u temperaturi. Ako se izloži temperaturnim razlikama tinta mijenja boju ili nestaje.</p>	<p>Reaktivna tinta (skrivena)</p> <p>Bezbojna ili prozirna tinta koja postaje vidljiva nakon reakcije s posebnim otapalom koje se nanosi instrumentima izrađenima posebno za tu namjenu u laboratorijskim uvjetima.</p>
	<p>Reaktivna tinta (poluskrivena)</p> <p>Bezbojna ili prozirna tinta koja postaje vidljiva nakon reakcije s posebnim otapalom koje se nanosi posebnom olovkom ili flomasterom.</p>	